SABİT BİN KAYS (radıyallahü anh)

Peygamber efendimizin (aleyhisselâm) hatîbi olmakla şereflenen zât Ensâr-ı kirâmdandır. Bütün gazâlarda bulundu. Hazreti Ebû Bekir zamanında Yemâme cenginde şehîd oldu. Nesebi, Sabit bin Kays bin Şemmas bin Züheyr bin Mâlik bin İmr-ül-kays bin Mâlik bin Salebe bin Ka'b bin Hazrec'tir. Künyesi, Ebû Muhammed veya Ebâ Abdurrahmân, Lakabı Hatîb-i Resûlullah veya Hatîb-ul-Ensâr'dır. Peygamber efendimizin hicretinden evvel îmân etti. Hazreti Sabit bin Kays, fesahat ve belagat ile çok güzel konuşur, dinliyenleri hayran bırakırdı. Bu hasleti, sevgili Peygamberimiz tarafından sevilir ve takdîr edilirdi.

Peygamber efendimiz, Medine-i Münevvere'ye teşrîf ettikleri zaman, müslümanlar bayram yapıyor, fevkalâde sevinç içerisinde coşuyorlardı. Hazreti Sabit bin Kays, Peygamber efendimizi karşıladı. Son derece, fasîh ve belîğ olarak, "Biz kendimizi ve çocuklarımızı nelerden koruyorsak, sizi de onlardan koruyacağız. Buna karşılık bize neyi va'dediyorsunuz?" şeklinde güzel sözler söyledi. Hazreti Peygamberimiz, bu samimi karşılama ve suâle karşı tek kelime ile cevab verdiler "Cennet." Orada olan herkes bu cevabdan çok memnun olup, hepsi "Razıyız" dediler. Peygamber efendimiz burada olduğu gibi, hayatları boyunca hiç bir kimseye, dünyâya âit bir şey va'd etmediler. Kendisine tâbi olanlara, Allahü teâlânın rızasını, Cenneti, iki cihan se'âdetini müjdelediler.

Zaten, Eshâb-ı kiramın hepsi, Peygamber efendimize, bu güzel niyyet ve maksadlarla tâbi oldular. Başka şeylere kıymet vermediler.

Hicretin 5 (m. 626) senesinde Peygamberimiz Mureysi gazâsında alınan esîrleri Eshâbına paylaştırdı. Esîrler arasında Benî Mustalık'ın reîsi Hâris'in kızı Hazreti Cüveyriye de bulunuyordu. Hazreti Cüveyriye, Hazreti Sabit bin Kays ile onun amca oğlunun hissesine düştü. Hazreti Sabit bin Kays ve onun amca oğluyla dokuz altın karşılığında, hürriyetine

kavuşmak üzere anlaştılar. Daha sonra, Hazreti Cüveyriye'nin babası Dirâr bin Haris kızının kurtulmalık fidyesini ödemek üzere bir kaç deve alıp, Medine'ye geliyordu. Yolda gelirken develerden iki tanesine kıyamayıp, onları sakladı. Medine'ye gelince, Peygamber efendimiz, Ona, "Falan yerde bıraktığın iki deve nerede?" diye buyurdular. Bunun üzerine Dırâr îmân etti. Oğullarından ve kavminden bir çok kimsenin îmân etmesine sebep oldu. Peygamber efendimiz, Cüveyriyye'yi babasına teslim etti. Cüveyriyye de îmân etti. Resûlullah (aleyhisselâm) efendimiz buna çok sevindiler. Hazreti Cüveyriyye'yi de sevindirmek için O'nu babasından istedi. Böylece Hazreti Cüveyriyye, Peygamber efendimizin zevceleri arasına girmekle şereflendi. Diğer Eshâb-ı kiram bu hali görünce, "Peygamber efendimizin mübârek hanımı Hazreti Cüveyriyye'nin akrabalarını esîr olarak kullanmak bize yakışmaz" diyerek esîrleri serbest bıraktılar. (Bkz. Hazreti Cüveyriyye)

9 (m. 630) senesinde Benî Temim'den 80-90 kişilik bir heyet, Peygamber efendimizin huzûr-ı şerîflerine gelerek, "İzin verirseniz biz, sizinle övünme yarışı yapmak istiyoruz" dediler. Peygamber efendimiz de: "Hatîbinize izin verdim. Konuşsun." buyurdular. Utarid isminde bir hatîb ayağa kalktı. Zengin olduklarını, paralarıyla iyi işler yaptıklarını, doğu halkının en güçlüsü olduklarını, sayıca çok ve savaşa çabuk hazırlandıklarını, halkın reîsleri ve en faziletlileri olduklarını sayıp döktü. Sonunda da "Bizim gibi faziletlere sahip olabileniniz varsa çıksın da görelim?" deyip oturdu. Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) Hazreti Sabit bin Kays'a cevap vermesini emir buyurdular. Sabit bin Kays (radıyallahü anh) şöyle cevab verdi: "Hamd Allahü teâlâya mahsûstur. Ben O'na hamd ederim ve O'ndan yardım isterim. O'na îmân eder, O'na güvenirim. Ben, Allah'dan başka ilâh olmadığına, O'nun bir olduğuna, eşi ortağı ve benzeri bulunmadığına îmân ederim. Göklerde ve yerlerde ne varsa hepsini yaratan, yaşatan O'dur. O'nun ilmi her şeyi içine almıştır. Gizli ve açık her şeyi bilir. Kâinattaki her şey, O'nun lütfu ve ihsânıdır. Bizi hakim kılması da bu ihsânlarından biridir. Allahü teâlâ, mahlûklarının en hayırlısı ve en güzelini peygamber olarak gönderdi. O Peygamber ki, insanların en iyisi, en doğru sözlüsüdür. Soyu en asîl soydur. İtibarca en fazîletli olandır. O, insanların en cömerdi, en güzeli, en hayırlısıdır. O emîndir. Her bakımdan insanların en üstünüdür. Hiç bir kimse, hiç bir bakımdan O'nun üstünde değildir. O'nu yaratan böyle yaratmıştır. Allahü teâlâ O'na kitabını indirdi. O yüce Peygamber insanları Allahü teâlâya ve kendisine îmân etmeye davet etti. Biz O'nun bu davetini kabûl ettik. O'na tâbi olduk. Bu daveti kabûl edenler, kavmimizin en hayırlıları oldular. Bundan sonra, bu davete karşı gelenlerle, bozuk yol tutanlarla Allah yolunda cihad edeceğiz, Allah'a ve Resûlüne îmân edenlerin canlarını ve mallarını koruyacağız. Allahü teâlâya hamd olsun ki bizleri, kendine ve Resûlüne îmân etmekle, Resûlünün yardımcıları olmakla ve dininin yayılması için vasıta olmakla şereflendirdi. Ben bunları söylüyorum. Allahü teâlâdan kendim ve bütün mü'minler için afv ve afiyet dilerim. Ves-Selâmü Aleyküm."

Temim heyetinin şâiri Zibrikan bin Bedr ayağa kalkıp söz aldı ve şiirini okudu. Sevgili Peygamberimiz, bu şiire Hazreti Hassan bin Sâbit'in cevap vermesini emir buyurdular. Hazreti Hassan bin Sabit aynı vezin ve kafiyede söylediği uzun bir şiir ile Zibrikan bin Bedr'e cevap verdi. İslâm hatîb ve şâirinin, Benî Temim'in hatîb ve şairini bastıracak şekilde hutbe ve şiir okumaları Peygamber efendimizi ve diğer müslümanları çok sevindirdi. Benî Temim'in reîslerinden Akra bin Habîs, Peygamber efendimiz için dedi ki: "Bu zât muvaffak olmuştur. Vallahi, O'nun hatîbinin hitâbeti ve O'nun şairinin şiiri bizimkinden daha güzel, ses ve sedaları da bizimkinden daha gür ve daha tatlıdır. Bu zat, Allahü teâlâ tarafından korunuyor, destekleniyor" diyerek, Peygamber efendimize yaklaştı ve kelime-i şehâdet getirip müslüman oldu. Sevgili Peygamberimiz, "Bundan önceki hâlin sana zarar vermez." buyurdu. Bundan sonra, Benî Temim heyetinin diğer fertleri de müslüman oldular. Peygamber efendimiz, onları çeşitli hediyyelerle taltif ettiler.

11 (m. 632) senesinde Tuleyha isminde birisi, Peygamber olduğunu iddia etti. Halife Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Hâlid bin Velîd komutasında bir orduyu Tuleyha bin Huveylid'i yola getirmek üzere gönderdi. Bu ordunun bir kanadına Hazreti Sabit bin Kays kumandanlık yaptı.

Hazreti Ebû Bekir'in hilâfetinin ikinci senesinde, Hâlid bin Velîd (radıyallahü anh) kumandasında, müslüman ordusu Müseylemet-ül-Kezzab ile Yemame'de çarpıştı. Bu savaşta Müseyleme ve 20 bin mürted öldürüldü. Buna karşı ikibin İslâm askeri şehîd oldu. Hazreti Ebû Dücane, Peygamberimizin hatîbi Hazreti Sabit bin Kays, Hazreti Huzeyfe-tebni Utbe, üçyüzaltmış Muhacir ve o kadar da Ensâr şehîd oldu. Hazreti Sabit bin Kays, şehîd olduğunda geriye

Muhammed Abdullah, Yahyâ, Abdurrahmân, Abdullah ve İsmail isimlerinde çocukları kaldı.

Beyhekî, Abdullah-ı Ensârîden bildiriyor ki: Hazreti Sabit bin Kays'ı kabre koyarken "Muhammeden Resûlullah ve Ebû Bekir-i Sıddîk ve Ömer-i şehîd ve Osman-ı rahîm" sesini duyduk.

Hazreti Sabit bin Kays, çok cömerd idi. Bir günde beşyüz ağacın hurmalarını toplayıp hepsini sadaka vererek, evi için hurma bırakmadı. Bunun üzerine En'âm sûresi, 141. âyeti; "Ekini hasad ettiğiniz zaman, fakîrlerin hakkını verin ve isrâf etmeyin. Allahü teâlâ isrâf edenleri elbette sevmez." buyuruldu.

Hazreti Sabit bin Kays, Peygamber efendimize (aleyhisselâm) karşı çok hürmetli idi. Peygamberimiz de (aleyhisselâm) onu sever, bu sevgisini zaman zaman bildirirlerdi. Hazreti Sabit bin Kays bir gün hastalandı. Resûl-i ekrem (aleyhisselâm) onu ziyâret ederek: "Ey Allahım, Sabit bin Kays bin Şemmas'ın hastalığına şifa ver!" diye duâ buyurdular.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) İbn-i Hişâm, cild-3, sh. 253

2) Megâzî, cild-2, sh. 518

3) Târîh-ul-hamîs, cild-1, sh. 560

4) İnsan-ul-uyûn, cild-2, sh. 671

5) Tam İlmihâl, sh. 1059

6) El-A'lâm, cild-2, sh. 98